



LAUSUNTO

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2
00130 HELSINKI
www.arene.fi

14.12.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammattikorkeakoulujen perusrahoituskriteerien laskentakriteereiksi

Viite: OKM/56/010/2018

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry tukee esitystä seuraavin huomautuksin:

Strategiarahoitus

Ammattikorkeakoulun hallitus päättää korkeakoulunsa strategiasta, jonka lähtökohdina ovat ammattikorkeakoulun lakisääteiset tehtävät, toiminta-alueen elinkeinoelämän, väestön ja kuntien tarpeet sekä kansalliset koulutuspolitiikan tavoitteet. Korkeakoulun kaiken toiminnan on oltava sen strategian mukaista, joten rahoitus strategian toteuttamiseen tulee kaikesta ammattikorkeakoulun saamasta tulo-rahoituksesta.

Arene tunnistaa toimintaympäristön olevan voimakkaassa muutoksessa, mikä edellyttää korkeakouluilta uudistumista. Näiden muutostarpeiden tunnistaminen, toimenpiteiden ja tavoitteiden asettaminen on olennainen osa korkeakoulujen strategiatyötä. Tätä osaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä korkeakoulun strategiasta on tuettava OKM:n strategiarahoituksella.

Perustelumui-stion mukaan rahoitusmalliuudistuksen tavoitteena on luoda korkeakoulujen strategiatyölle tulevaisuussuuntautuneet kannusteet ja lisätä rahoituksen läpinäkyvyyttä. Arene pitää näitä tavoitteita perusteltuina.

Arene esittää, että strategiaperusteinen rahoitusosuus kohdennetaan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille avoimena ja läpinäkyvänä prosessina. Läpinäkyvyyden vaati-

mus samoin kuin rahoituspäätösten perusteleminen avoimesti pitää kirjata asetukseen tai asetuksen perustelumuistioon. Nykyistä strategiarahoitusta on kritisoitu sen vähäisestä läpinäkyvyydestä ja rahan jakoperusteiden epäselvyydestä.

Esitys strategiarahoituksen jakamisesta kahteen osaan on perusteltu. Pääpainon rahoituksessa on oltava ammattikorkeakoulujen oman strategian tukemisessa. Arene esittää, että strategiaperusteisesta rahoituksesta valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus on enintään yksi kolmasosa (1/3) koko strategiarahoituksesta.

B-osaa koskevat koko korkeakoululaitoksen sekä erikseen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tavoitteet pitää olla tiedossa hyvissä ajoin ennen OKM:n kanssa käytäviä sopimusneuvotteluja, jotta korkeakoulu voi esittää tavoitteisiin liittyvät toimenpiteensä ja niihin haettavan strategiarahan. Tämän pitäisi näkyä asetuksessa tai perustelumuistiossa.

Prosessin kehittäminen ministeriön ja korkeakoulujen yhteistyönä on vasta käynnistymässä, joten prosessin lopullisesta muodosta ei ole tietoa. Arene esittää asetukseen ja perustelumuistioon kirjattavaksi, että opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa riippumattoman asiantuntijaryhmän arvioimaan korkeakoulujen esityksiä valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita edistäviin opetus- ja kulttuuriministeriön ohjelmiin. Ryhmässä pitäisi olla asiantuntemusta ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja koko korkeakoululaitoksen kehittämistarpeista.

Strategiarahoituksen uudistamisen kannalta olisi perusteltua, että ministeriö ja korkeakoulut laativat yhdessä dokumentin, jossa sitoudutaan toimimaan avoimuuden ja läpinäkyvyyden hengessä. Ottaen huomioon uuden sopimuskauden neuvotteluajataulun, tällainen "esisopimus" tulisi tehdä vuoden 2019 alussa.

Tietopohja

Tulevan strategiatyöskentelyn tietopohjan pitää olla eteenpäin katsovaa ja sen tulee käsittää korkeakoulutus kokonaisuutena. Tietopohjan on tunnistettava korkeakoulujen erilaiset tehtävät. Rahoitustyöryhmän muistiossa mainittu tietopohja ei kata korkeakoulutuksen kokonaisuutta eikä siinä ole tulevaisuusnäkökulmaa.

Strategiaprosessin lähtökohtana on oltava luotettava tietopohja ja yhdessä jaettu ymmärrys sen tulkinnasta. Tämä korostaa ministeriön ja korkeakoulujen yhteistyötä ja kumppanuutta.

Rahoitusmallien indikaattoreita varten kerättävä tieto koulutuksesta ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta perustuu menneisyyden toteutumisiin. Erityisesti tieto työllistymisestä laahaa nyt perässä.

Ammattikorkeakoulujen kannalta ongelmallisina on aluekehitys- ja innovaatiotehtävien tietopohja, joita Suomen Akatemian Tieteen tila -julkaisu ei kuvaa lainkaan. Näiden toimien arviointia varten tarvitaan tietopohjaa, jota ei rahoitusta lukuun ottamatta ole olemassa. Huippututkimuksen, muun tutkimuksen ja esimerkiksi pk-yritysten uudistamista tukevan innovaatio- ja kehittämistoiminnan tavoitteet ovat erilaisia, jolloin niiden indikaattoreiden ja tietopohjan on myös oltava erilaisia.

Korkeakoulutuksella ja tutkimuksella on myös suuria yhteisiä haasteita, joiden taustaksi tarvitaan uudenlaista tietoa. Esimerkki tästä ovat digitalisaatio ja sen edistäminen sekä jatkuva oppiminen. Tällaisten asioiden osalta tarvitaan kansallisia tavoitteita, joita korkeakoulujen on strategioissaan huomioitava.

Digitalisaation tilasta opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon osalta ei ole kansallista kokonaiskuvaa. Käytävissä ei ole kattavaa kansainvälistä vertailutietoa, joten emme tiedä onko Suomi digitalisaatiossa edelläkävijä, keskitien kulkija vai perässähiittäjä. Tätä tietoa tulisi systemaattisesti koota korkeakoulujen, OKM:n ja CSC:n toimesta.

Korkeakoulujen tehtäviin lisätään mahdollisuuksien tarjoaminen jatkuvaan oppimiseen, mikä tulee mahdollistamaan korkeakoulujen profiloitumista ja muuttamaan niiden toimintaa nykyisestä. Kyseessä on uudelleen avaus, josta ei ole tietopohjaa hyödynnettäväksi strategiatyön tueksi.

Arene muistuttaa, että suunniteltu 10 vuoden strategiakausi rajoittaa suuresti koulutuspolitiikan ja strategioiden perustana käytettävän datan luotettavuutta.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyyden siirtäminen omasta indikaattorista osaksi strategiarahoitusta edellyttää kansainvälisyyden erilaisten kriteerien määrittämistä, jotta siirto ei anna väärää viestiä kansainvälisyyden merkityksestä korkeakoulutuksen ytimessä.

Uusi rahoitusasetus sisältää esityksen paluusta tutkintokohtaisiin kertoiimiin. Tämä vaikuttaa yksittäisten ammattikorkeakoulujen rahoitukseen tavalla, johon ne eivät voi omilla toimillaan vaikuttaa. Tähän asti rahoitusuudistuksissa on ollut siirtymäaika, jotta rahoitusmallin muutoksen taloudelliset vaikutukset eivät muodostu yksittäisen korkeakoulun kohdalla kohtuuttomiksi.

Kertoimet ja tiedon keruu

Arene on rahoitusmallin valmistelun aikana esittänyt siirtymistä kahteen tutkintokertoimeen. Asetusesityksessä kertoimia on kolme. Arenen jäsenet eivät ole yksimielisiä esitetyistä tutkintokorien kertoimista.

Myös toisen tutkinnon suorittamisen kerrointa osa Arenen jäsenistä pitää kohtuuttomana. Työvoimapulan aikana se on ongelma erityisesti pääkaupunkiseudulla ja sosiaali- ja terveysalalla.

Uruseurantakyselyn toteuttaminen ja tietojen saaminen on hyvin vaikeaa ulkomaille työllistyvien valmistuneiden osalta.



Tapio Varmola
Puheenjohtaja, rehtori
040 830 4100
tapio.varmola@seamk.fi



Petri Lempinen
Toiminnanjohtaja
040 766 7805
petri.lempinen@arene.fi